

בסיס להוצאת תנועת "כך" אל מחוץ לחוק

נה. "קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי", הדגיש השופט שמגר, "איננו שולל את אופייה הדמוקרטי, כשם שצרפתיותה של צרפת איננה שוללת את אופייה הדמוקרטי".

חמשת השופטים קובעים פה אחד כי תנועת "כך" מלבה יצרים, איבה ומדון ואף מטיפה לאלימות. ראוי להדגיש שקביעה זו סוללת את הדרך לנקיטת צעדים משפטיים נוספים נגד התנועה, מעבר להרחקתה מן הכנסת. על-פי החוק הפלילי, תנועה המלבה מדון ואיבה בין יהודים לערבים היא ארגון בלתי חוקי וניתן להעמיד לדין את פעיליה ולהחרים את רכושה. פסק הדין מספק איפוא בסיס מוצק להוצאת תנועת "כך" אל מחוץ לחוק, כפי שנעשה בשנות השישים לגבי תנועת "אל ארד".

התנגדות רוב השופטים לפסילת הרשימה המתקדמת נובעת, ככל הנראה, מהיעדר ראיות חותכות למטרתה הפסולה (שלילת קיומה של ישראל כמדינת העם היהודי). כאמור, קבע ביהמ"ש כי על מנת לפסול רשימה יש צורך בראיות משכנעות, ברורות וחד-משמיות. שלושה מחמשת השופטים הגיעו כנראה למסקנה שקטעי העיתונות שהובאו בפני ועדת הבחירות אינם עונים על הדרישה הזאת. יש להדגיש כי זו הפעם השלישית בארבע השנים האחרונות, שביהמ"ש העליון קובע שאין בסיס משפטי משכנע לטענה שהרשימה המתקדמת, או חבר כנסת מיעארי העומד בראשה, שוללים את קיומה של ישראל. לראשונה נרחתה טענה זו בפסק-הדין שאישר את השתתפותה של הרשימה המתקדמת בבחירות הקודמות, ואחר-כך דחה אותה הנשיא שמגר כאשר פסל את החלטת הכנסת לקצץ בחסינותו של מיעארי. מעניין לציין כי גם בפרשת חסינותו של מיעארי חלק השופט אלון על דעת הנשיא שמגר, וגרס, בדעת מיעוט, שראש הרשימה המתקדמת אמנם פועל נגד קיום המדינה.

לבסוף ראוי להזכיר כי הנשיא שמגר מביע בפסק הדין מורת רוח מכך שהסמכות להחליט על פסילת רשימות הופקדה בידי ועדת הבחירות המרכזית. הוא מתריע על כך שאופייה הפוליטי של הוועדה עלול לגרום לשרבוב שיקולים פוליטיים להחלטתה, ורומז כי ראוי להעביר את סמכות הפסילה לגוף משפטי. גם לפני ארבע שנים המליץ ביהמ"ש העליון המלצה דומה אך הכנסת התעלמה ממנה. יש לקוות כי הפעם תיפול ההמלצה על אוזניים קשובות.

חדשות משפטיות

משה נגבי

מלבד מטרתה הגזענית, קבע ביהמ"ש כי התנועה מלבה יצרים, איבה ומדון ומטיפה לאלימות

החלטת בית-המשפט העליון לאשר פסילת רשימה לכנסת בגלל מטרתיה, היא השנייה מסוגה ב-40 שנות המדינה. התקדים היחיד להחלטה זו היה בשנת '65, כאשר נפסלה הרשימה הערבית "אל ארד" בגלל שאיפתה לשים קץ לקיומה של מדינת ישראל.

בפסק-הדין החדש בעניין "כך" יש כמה חידושים עקרוניים, לעומת ההחלטה בעניין "אל ארד": ראשית, ביהמ"ש העליון קבע כי בעקבות החקיקה בכנסת אפשר כעת לפסול רשימה לא רק בגלל שאיפתה לחיי-סול המדינה, אלא גם בגלל חתרנותה תחת אושיות המשטר הדמוקרטי או בשל הסתה לגזענות; שנית, השופטים הדגישו כי ניתן לפסול רשימה רק אם המטרה הפסולה היא מטרתה המרכזית; חידוש שלישי: על מנת לאשר את הפסילה צריך ביהמ"ש להשתכנע שהרשימה נקטה צעדים מעשיים למימוש המטרה הפסולה; ולבסוף: מותר לפסול רשימה רק אם ישנן ראיות משכנעות, ברורות וחד-משמעיות המעידות הן על המטרה הפסולה והן על המעשים שננקטו לשם הגשמתה. רק כאשר מתמלאים כל התנאים האלה זכאית ואף חייבת ועדת הבחירות המרכזית לפסול את הרשימה. ראוי לציין, כי בניגוד לדעה שהביע בעבר השופט ברק, אין צורך להוכיח שלרשימה סיכוי סביר להגשים את מטרתה, וניתן לפוסלה גם בהיעדר סיכוי כזה, אם מתמלאים ארבעת התנאים האמורים.

לגבי רשימת "כך" קבעו כל חמשת השופטים כי אמנם הוכח באורח ברור וחד-משמעי שמטרתיה המרכזיות הן אנטי דמוקרטיות וגזעניות, וכי היא פועלת הלכה למעשה לשם מימוש המטרות האלה ולפיכך היתה פסילתה מוצדקת. הנשיא שמגר דחה את טענת פרקליט "כך" כי אפליית יהודים לטובה לעומת נוכרים איננה גזענות. כמו כן שלל ביהמ"ש את הטענה שישנה סתירה בין הדמוקרטיה לבין ההלכה היהודית או בין הדמוקרטיה לבין אופייה היהודי של המדינה.